

Kapittel 1. Fåberg i Sør-Gudbrandsdal

(Bilde nr.2)

*Der Mjøsa ligg blank og tek Lågen imot
som isgrøn har brøytt seg or bergheim og grjot
og helsing frå høgfjellet dalalangs sender,
der skin det i Fåberg, med gardar og grender
i kransar av skog ved dei smilande strender.*

Dette er første vers av Fåberg-songen av Haakon Lie, skrevet som en hyllest til landskapet omkring de nordligste områdene rundt Mjøsa og den sørligste delen av Gudbrandsdalen opp til Harpefossen. Funn av redskaper fra yngre steinalder tyder på at mennesker i dette området hadde begynt å dyrke jorda allerede 2000 år f. Kr. Store veideristninger ved fjellknausen Drotten, som går stupbratt ned i Lågen tyder også på at mennesker i området må ha samarbeidet om styrtfangst av storvilt. I dette området av Lågen har også lågåsilda hatt sine sikreste høstgryteplasser. Alt dette vitner om at Fåberg allerede i steinalderen må ha hatt fast bosetting, og at mennesker i området må ha deltatt i et organisert samfunn.

Sør for Harpefossen danner Lågen Hovdefossen, deretter Hunderfossen. I fortsettelsen opptar Lågen Gausa før den renner ut i Mjøsa. Sør-Gudbrandsdal omfatter herredene Ringebu, Sør-Fron, Vestre Gausdal, Østre Gausdal, Øyer og Fåberg, samt Lillehammer. Lillehammer ble til som markeds plass for handelen med bønder fra Gudbrandsdalen. Ved lov av 1827 ble kjøpstaden besluttet anlagt på gården Lillehammers grunn og med fulle kjøpstadsrettigheter fra 1842.

Fåberg herred omfatter landet på begge sider ved Mjøsas nordre ende og vestsiden av Lågen opp til Svarverud. Herredet kan inndeles i tre "småherred": Vingrum, Fagaberg og Aall, som tidlig hadde hvert sitt kirkested.

Vingrum (Vingareimr)

Langs vestsiden av Mjøsa fra sørgrensen mot Biri opp til Gausa ligger de eldste gardene på rekke og rad: Mo, Jevne, Røyne, Boro, Bolung, Øyre, Rise, Børke, Lier og Fliflet. Nyere gårdsnavn fletter seg inn: Rinden (Åmot), Ovren, Leikvin, Ravnum, Onsum, Vedum, Døsen. Leikvin var trolig et kultsted og omtales i Aslak Bolts jordebok, men er senere avviklet som selvstendig bruk, opptatt i gårdene Boro og Hov. (3)

Fagaberg (Fogaberg)

Vi går over Gausa, men er fortsatt på vestsiden av Lågen, og finner gårdene Onsum, Vedum, Gustum, Mæhlum, Jørstad, Bleiken. Gardsnavnene Berg og Dal er forsvunnet, men gjenfinnes i Fagaberg og Mæhlum (Medaleim). Jørstad har opprinnelig hett Joarstad eller Jorekstad. (3)

Aall

På østsiden av Mjøsa og Lågen finner vi morener i to terrasser. Dette har gitt navnet på det tredje småherredet: Aall, som betyr "fure" eller "stripe". På den nederste terrassen ligger Lillehammer by, - på den øverste en rekke gårder fra Mesna og nordover. På terrassen nordøst for byen ligger tre storgårder: Lysgård, Randgård og Ersgård. Litt lenger nord ligger vikingtidsgårdene Skikstad, Smedstad, Fakstad, Geistad og Bjørstad. Her lå også Varstad, som senere er gått inn i Smedstad. Den eldste garden i denne kretsen må være Lunde. Litt lenger nord ligger Hovegårdene. I dette området finnes et av de største gravfelt fra vikingtid og yngre jernalder. (3)

1.1. Vikingtid og bureising etterfølges av pest og tilbakegang

Ved den tida kristendommen ble innført, var det fortsatt et ødslig skogsområde på begge sider av Gausa fra Fliflet, Gaustum og Fogaberg i sør til Flikstad og Bleiken i nordvest. I disse skogsliene oppstod på denne tida omfattende nybrottsvirksomhet og bosetting. Hele området fikk navn etter denne virksomheten, slik at østsiden av Gausa ble kalt *Fogaberg rudin* (rudin betyr glenne), altså Fogabergglenna. I nyere tid er navnet blitt til **Rudsbygda**. De fleste gårdene fikk navn etter bureiseren (Korsrud, Torgeirsrud, Toverud, Diserud o.s.v.). Mange av rudgardene ble lagt øde under Svartedauden som rammet Østlandet i løpet av vinteren 1350, etter at pesten kom til Bergen sommeren 1349. *Saksomdalen ble liggende øde i 250 år. Av ca. 100 gårder Fåberg må ha hatt før Svartedauden, er bare 52 ført med fulle skatter i jordeboka i 1577.* (3)

Fiskeri som næringsveg

Fiske etter sik og sild har gjennom alle tider vært ei viktig næring i Fåberg. I alle områder av herredet var tilgangen av fisk så sikker at dette var et alminnelig næringsmiddel gjennom hele vinteren. *Retten til fisket var fastlagt gjennom tinglyste dokumenter for "lågåsildvarp". I 1466 var fjerdeparten av fiskevarpet Glotten pantsatt for "en kyrlags hest" (5 kyr). Det betyr at hele varpet var verdsatt til minst 20 "kyrlag". Dette tilsvarer verdien for en fullgard i Fåberg på denne tida.* (3)

Når silda kom, ble det travelt langsetter Lågen. Fiskere fra bygda møtte langveisfarende som var kommet for å bruke de rettighetene som kirker og stormenn eide. Kvinnfolk fra hele bygda ganet og saltet sild for å sikre vinterens matforsyning. Samtidig ble dette høstfisket også grunnlag for et kjøpstevne, med omsetting av andre varer folk kunne ha bruk for. Utenom de aktivitetene fisket medførte, var folk i herredet året gjennom opptatt med mange andre nødvendige gjøremål for å opprettholde evnen til sjølbergning. Dette kunne gjelde kvinnearbeid med spinning, veving, strikking og sying, eller mannfolkarbeid knyttet til ulike slags bygdehåndverk. Det foreligger eksempelvis omfattende dokumentasjon på at utvinning av myrmalm og smiing har hatt lange tradisjoner i Fåberg.

1.2. Tida etter Svartedauden

I hundreårene etter Svartedauden kom det en periode på mer enn 200 år med stillstand. Men fra omkring midten av 1500-tallet inntrådte en gradvis økning av antall innbyggere. I 1666 bodde 1240 mennesker i herredet, tilsvarende gjennomsnittlig 6,5 mennesker pr. husstand fordelt på 192 eiendommer. 1700-tallet ble ei urolig tid med stadige kriger, men samtidig en sterk økning av antall gårdsbruk. Dette skjedde først og fremst i tilknytning til utvidet dyrking av korn, hovedsakelig bygg, men også litt rug. Denne jordbruksvirksomheten viste seg å være lønnsom, og ga grunnlag for en sterk vekst i folketallet. *Mens det i 1620 totalt var 114 jordbruksenheter i Fåberg, var antallet i 1723 283, og i 1845 796. Noe av veksten kommer til uttrykk som en økende andel husmenn. I 1620 var det i alt registrert 12 husmenn. I 1723 var antallet økt til 108, og i 1845 484.* (3)

Virksomheten i gårdsbrukene omfattet selvsagt også husdyrhold og sæterdrift. Oppgaver over kyrlagstall fra 1657 og 1723 viser at Fåberg lå atskillig over gjennomsnittet i både Christians amt og Hedemarkens amt. Denne tendensen vedvarte videre fremover til midten av 1800-tallet.

Poteten som grunnlag for næringsvirksomhet

Fra 1800-tallets begynnelse kom potetdyrkinga for alvor i gang, og dette krevde utvidelse av jordbruksarealet med nydyrking. Særlig sterkt vokste potetdyrkinga i tiåret etter 1845. Årsaken til den sterke veksten i potetdyrkinga var trolig en følge av opprettelsen av brenneri i Lillehammer i 1846. *Men allerede fra tidlig på 1800-tallet hadde brennevinsbrenning vært drevet i Fåberg. I 1835 var det 562 brennevinskjeler i fogderiet.* (3)

1.3. Markeder for vareomsetning

Omsetningen av varer fra Fåberg skjedde dels ved transport til Hamarkaupangen på vinterføre, men delvis også vestover Filefjell til Lærdal. Senere kom Romsdalsmarkedet til. *Grundsetmarkedet* ved Elverum første uke i mars var også jevnlig besøkt av bønder fra Fåberg. Gudbrandsdalen hadde sine egne markeder, bl.a. *Purkeskinnsmart* som ble holdt ved Sankt Hans på Sundplassene i Vågå, og *Hestemarkedet* som ble avviklet på Lier i Lesja hvert år i juni måned.

Varene omfattet huder, skinn, korn, brennevin, smør, talg, fisk, humle og jernvarer. Etter reformasjonen måtte betalingen av landskylden med varer flyttes fra Hamarhus til Akershus. Dette bidro også til utvikling av handelsaktiviteten fra bygdene i Gudbrandsdalen.

I sin bok *"Smaa Næringskilder"* (*"Smaabilleder af Folkelivet"*) utgitt første gang i 1862 skriver politiadjutant i Christiania Harald Meltzer (1814-1862) bl.a. om sine erindringer fra Grundsetmarkedet:

"Grundset Marked er meget gammelt. Det er kommet i Gang for at afhjælpe Savnet af en Kjøbstad i Oplandene, og har sit Navn af Gaarden Grundset i Elverums Præstegjeld i Østerdalen, hvor det oprindeligt blev afholdt.

Som allerede bemærket, holdtes Markedet oprindeligt paa Gaarden Grundset, men ved Res. af 19de Juli 1765 blev det tilladt, at det maatte holdes paa den Ole Øverland tilhørende Gaard "Gaarder", strax nordenfor Elverums Kirke, hvor det da rigtignok allerede havde været holdt i nogle og tyve Aar – formodentlig efter fælles Overenskomst mellem de Markedssøgende; dog at Eieren ikke maatte forhøie Leien for Kjøbmændene af de oppbyggede Kramboder. Paa dette Sted en Mils Vei i Syd for Gaarden Grundset, afholdes Markedet endnu.

Ifølge Res. Af 20de August 1756 skulde det begynde den første Tirsdag i Marts Maaned og kontinuere i samme Uges Ende, altsaa til Løverdags Aften. I Virkeligheden sluttes det ikke før

den paafølgende Mandags Eftermiddag; den militære Vagt: 1 Lieutenant, 2 Underofficerer og 24 Mand Menige med 1 Tambour og Piber, der har at holde Orden ved Markedet, og hvis Styrke og Lønning er fastsat ved Res. Af 24de Februar 1758, afmarscherer kl. 4 Mandags Eftermiddag. Dette har ogsaa paa en Maade Hjemmel i Canc. Prom. 27de April 1799, der tillader de Handlende ved Markedet at aabne deres Boder om Søndags Eftermiddag, naar Guds-tjenesten er forbi.

Grundset Marked er det betydeligste af de søndenfjeldske Markeder. Østerdøler ligefra Rør-aas komme dertil for at afsætte Smør, Talg, Ost, forskjellige Slags Skind, Vildt og Fisk og for at købe Korn, Jern og Kramvarer. Solunger og Odøler sælge ogsaa lidt Skindvarer og købe Kramvarer. Gudbrandsdøler og Valdenseser komme for at drive omtrent samme Handel. De afsætte derhos en del saltet Faarekjød og sælge og bytte Heste. Hedemarkinger sælge Kornvarer, Heste og hjemmevævede Tøier og købe Jern og Kramvarer. Totningerne sælge forskjellige Messingsager, f. Ex. Lystestager, Strygejern, Bjelder og Beslag til Kjøreredskaber og andre Produkter af deres Industri, og købe ligesom Hedemarkingerne Jern og Kramvarer. Bergenhusingerne fra Lerdal og andre Steder i Indre Sogn drive Hestehandel. En stor Mængde Svensker fra de nærmest Grændsen liggende Provindser, blant hvilke Dalekarlerne er let kjendelige paa deres Dragt, møde frem til dette Marked for at sælge Stangjern, Spiger og andre Jernvarer, Kobberkar, Uhre, Messingvarer og flere deslige Produkter af svensk Industri, og for at Kjøbe Heste, især Foler, og Skindvarer. Manufakturhandlere og Haandværkere fra Christiania, Hamar og Lillehammer udsælge eller borttuske deres Varer dels fra faste, optømrede Boder, der ere byggede alene til dette Brug, dels fra løse Markedsboder og fra deres Kister og Læs. Men hva der giver dette Marked den største Vigtighed, er, at Trælasthanlere fra Christiania og Fredrikshald indfinde sig der, købe Tømmer af Skoveierne i Østerdalen, Solør, Odalen og de svenske Grændseprovindser, der benytte Glommens Vasdrag til at frembringe deres Trælast til Udslibningsstedet, og at Kjøberne give betydelige Summer i Forskud paa disse Handeler.” (2)

Meltzer forteller i fortsettelsen om sin reise til Grundsetmarkedet, og beskriver mange folkelige episoder i vrimmelen av handlende, blant annet denne:

”Midt i Sværmen paa Veien stod en Bonde og holdt en særdeles munter Fole i Tømmen. Folen vrinskede næsten uafbrudt og saa gjennomtrængende, at det lød som sterke Trompetstød. Fra alle Kanter fik den Svar, og disse blev givne i alle Slags forskjellige Tonearter og alle de forskjellige Slags Takt, hvori Vrinsken kan gives. Den syntes at være rasende forhippet paa at komme afsted og gjøre personlig Bekjendtskab med en eller anden af dem, der svarede, rystede derfor paa Hovedet som for at blive fri for den Haand, der holdt Tømmen, og da det ikke lykkedes, steilede den i et væk, saa at Eieren havde megen Møie med at holde den, saa meget mer som han til samme Tid skulde handle med en Dalekarl i lang, fotsid, hvit Kufte av Saueskind, paa hvilken Ulden vendte ind, og som i Ryggen var forsynet med en hel Del kunstige Stikninger, ved hvilke der i Sømmen var anbragt Forziringer i form af Hjerter, Slanger, Triangler og andet af rødt Skind.

Dalekarlen, der bar et stort Bjørneskind paa Armen, besaa Folen nøie og sagde derpaa: ”Jag ger dig et Skeppund Jön, en Kassa Spik, tvaa Dalar i Peng, og det her Bjørnskindet för Folen. Det er mit sista Ord, - mer ger inte jag. Vil du, kan du vara med heimatte, vil du int, så skiljes vi at baada tvaa lika blide för det”.

Eieren af Folen betænkte sig en Stund, saa paa sit Dyr, klappede det derpaa paa Halsen og sagde endelig: ”Nei, je er inte god for at skiljes fra ham for den Pris.” Svensken gikk og

klappede i det samme Folen paa Lænden. Herover blev den vred og slog bagud med en saa rasende Heflighed, at det hvinede efter. Som det synes, var den tilfreds med at have faaet en Anledning til at give sin Utaalmodighed Luft. Det gikk her, som det saa ofte gaar, at den Fornærmedes Vrede gaar ud over aldeles Uskyldige. Det fik en Kone at sande, hvis kjødfuldeste Legemsdel blev rammet af Folens Hove. Hun kom ud fra en af Fjæleboderne ved Veien, bærende paa et stort rødmalet Træbræt.

Paa Brættet stod fire Dramme og ligesaa mange Tallærkener, hvori den fede Rømmegrød svømmede i en Overflødighed af varmt, gult Smør, der lod til at være Gjenstand for hendes udelte Opmærksomhed og have en meget blidgjørende Virkning; thi hun saa ganske smørblid ud, idet hun saaledes betragtede den fede Grød og det gule Smør. Trøstig banede hun sig i Vei gjennom den bølgende Menneskemasse foroven og den dybe Sne forneden uden at ane den Fare, der truede hende og hendes kjære Grød, og da Skjæbnens tunge Slag rammede hende i Form af Folens Hover, gav hun ikke tabt strax, men kjæmpede længe for at afbøde Slaget. De beundringsværdigste Evolutioner, nogen kunde ønske at se, endte med at det stakkels Offer for den ubøielige Skjæbne kastede Brættet og sig sælv med en unødvendig stor Voldsomhed ned i Veien, saaledes at den fede Rømmegrød kom til at ligge underst – de fire Dramme vare for længe siden blevne borte, ligesom henkastede hver til sin Verdenskant -, ovenpaa den de respective Tallerkener, ovenpaa dem Brættet, og ovenpaa dette Konen selv, som saaledes paa den Maade faldt, som de spartanske Kvinder ønskede, at deres Sønner skulde falde, nemlig paa deres Skjold.” (2)

Trekull, kobber og proviant

Gruvedrift på Kvikne og Røros ga støtet til trekullbrenning, som igjen forutsatte hogst, brenning og transport. Dette ga sysselsetting i en årstid hvor det var mindre å gjøre på gårdene. I tillegg medførte bergverksdriften også behov for proviant som bøndene fra Gudbrandsdalen fraktet til Kvikne. Betalingen ble delvis gitt i form av kobber.

I Fåberg-boka gjengies Erik Tordsens og sønnen Tord Eriksen Smedstads notater fra årene 1760 – 70: ”Mitt Kopper som er sendt Jonas Elg er 2 bismerpund 18 merker”. Og videre: ”Til Jørgen Korsvold på Dovre er sendt 25 Rdl. at oppkjøpe Sau for til Vaaren. Solgt Melvarer på Follidalen 1773 i Mars for 60 Rdl., ligesaa solgt til Christiania og Grundset samme Aaret for 50 Rdl. I 1774 solgt Melvarer paa Røros i Desember 72 Voger for 43 Rdl. (2 Ort 20 pr. Vog). I Christiania solgt 30 Bismerpund Smør 30 Rdl., Ost for 8 og desuden 9 Bismerpund Kjød á 1 Ort – 3 Rdl. 3 Ort 18.” (3)

1.4. Ferdelsveier

Veiene i Fåberg gikk langs to hovedårer: en på vestsiden og en på østsiden. På østsiden gikk den forbi Lillehammer og nordover Hovemoen. På vestsiden kom den fra Biri over Rinna ved Rindal og fulgte bygdelaget nordover. Den gikk over Gausa på bruer, og videre gjennom Bakkene ved Jørstad og Dal helt opp til Jevnefjorden i Øyer, hvor det var et sund. Det var også sundferdsel over Lågen like ved Gausa-munningen, helt til Brunlaug bru ble bygd omkring 1838.

Fåberg lå midt i allmannveien mellom sør og nord. Reisende kom fra Viken over Romerike, og enten den gikk på øst- eller vestsida av Mjøsa, møttes vegene i Fåberg. Herfra dro folk videre nordover mot Dovre. Varetransporten til Follidal og Røros gikk gjennom Ringebu østover til Venabygd. Bøndene hadde som plikt å sørge for vedlikeholdet av vegene, bygge bruer og holde gjerde når det var nødvendig. Det var dessuten skyssplikt. Øvrighetspersoner hadde krav på skyss når de ba om det, og fattigfolk måtte skysses fra legd til legd etter faste legdsruter.

En liste fra 1772 delte veien på østsiden i 13 roder regnet nordfra: 1. Fra Øyers grense til opp for Brunlaug, 2. til Nordhove, 3. til Øverjordet, 4. til Skikstad, 5. til Smedstad, 6. til midt på Mesnabrua, 7. til sør for Lillehammer kirke, 8. til Orbakken, 9. til sør for en bru ved Sæter, 10. til Ånnerud, 11. til Dallerud, 12. til en halvmilsstolpe ovenfor Hindkleiv og 13. til delet ved Ringsaker.

Herredet hadde i 1604 to skyss-stasjoner: Børke og Onsum. Senere ble det også en stasjon i Ål (på Lillehammer). Etter 1759 ble Smedstad poståpneri og postgård, og hadde denne oppgaven frem til 1829, da poståpneriet ble flyttet til Lillehammer.

I tillegg til trafikken langs landeveien var det også ferdsel på Mjøsa og i nedre del av Lågen. Vinters tid ga isen muligheter for å passere vannveien til fots eller med hest og slede, resten av året kunne transporten skje ved hjelp av båt og fergemann. Denne trafikken til vanns kunne være risikobetont, og gjennom hundreårene er det nok mange som har satt livet til ved drukning. Sundgaarden var et viktig fergested i herredet. En ulykke som rammet uvanlig brutalt, inntraff 11. desember 1816. Kirkeboka for Fåberg forteller:

”December 19. Efterfølgende Confirmations-Børn, der ved ulykkelig Tilfælde omkom idet Aafløyen, hvorpaa 15 Børn havde indskibet sig forat passere over Faabergs øvre Sund til Confirmations-Forberedelse sank, formeget overlæst:

Guri Johannesdt. Randgaard, 15 Aar gl.

Christense Christensdt. v. Holme 14 Aar gl.

Ingeborg Hansdt.v. Sustad 13 Aar gl.

Else Hansdt. Dagsveen 15 Aar gl.

Marthe Thomasdt. Gjedstad 14 ½ Aar gl.

Marthe Olsdt. v. Fagstad 14 Aar gl.

Sisil Christensdt. Holen 16 Aar gl.

Christense Larsdt. v. Smestad 14 Aar gl.

Ane Olsdt. v. Smestad 14 Aar gl.

Eli Jonsdt. Roverud 15 Aar gl.

Mari Amundsdt. Bjørstad 14 Aar gl.

Peder Johansen Sundgaarden, der var Færgemand ved ovennævnte ulykkelige Overfart den 11. December 1816”.

Ord kan ikke beskrive den sorg som denne ulykken medførte. Det er vel sannsynlig at overlast kunne være en forklaring, men også farkostens stabilitet kan ha vært medvirkende. Åfløy var en egen båttype som ble benyttet i nordre del av Mjøsa og nedre del av Lågen, bl.a. i forbindelse med fiske etter lågåsild. Båttypen var særegen for Sør-Gudbrandsdal, karakterisert ved at den var flatbunnet og hadde et bredt akterspeil.

1.5. Uår på 1700-tallet. Kornmagasin blir til sparebank

De fleste i befolkningen hadde i 1600- og 1700-tallet ingen reserver å ty til dersom avlingene sviktet. Gjennom 1700-tallet forekom flere perioder med kulde, uvær og insektskader, resulterende i hungersnød og død. Særlig var perioden 1740 – 43 ille. Totalt hadde Norge som nasjon i denne perioden et fødselsunderskudd på 33 000. I Gudbrandsdalen var året 1743 verst, med fødselsunderskudd på 46 i Fåberg, 69 i Gausdal og 226 i Lesja. På grunn av sviktende kornavling var det barkebrødstider. Fra København ble det sendt ”forsterkningskorn”. Befolkningen hadde svekket motstandskraft, og epidemier bidro til at dødeligheten ble ekstra høy. I 1749 gikk en stor epidemi av barnekopper over Østlandet. I Fåberg var det 83 dødsfall dette året. På 1770-tallet kom nye uår, med hungersnød og elendighet. Og sulten var ikke den eneste følgen: som følge av knappheten på mat ble det heller ikke mulig å holde arbeidsfolk i

tjenesten. Det døde 314 flere mennesker enn det ble født i Gudbrandsdalen i 1773 – 74. I Fåberg ble det i 1773 født 54 barn, mens det samme år døde 132 mennesker. 1800-tallet hadde også flere år med dårlig avling og matnød. Særlig var dette tilfelle i 1809, 1812 og 1813, da det var avlingssvikt samtidig som Napoleonskrigene førte til handelsblokkade, og i 1837 ødela frosten all kornavling over hele Østlandet.

For å bøte på usikkerheten ved uår og avlingssvikt ble det opprettet kornmagasin i bygdene, slik at bøndene i distriktet kunne få låne såkorn. For hver lånt tønne korn (8 skjegger) skulle det betales en skjepe i overmål, tilsvarende 12 ½ prosent. Foran våronna 1835 hadde landets 228 bygdemagasiner et opplag på 49 028 tønner korn. I Christians Amt var da 10 magasiner med et opplag på 1286 tønner, som tilsvarte bare 30 prosent av kapasiteten. Fåberg fikk sitt bygdemagasin i 1832 etter at saken hadde vært forberedt av det nye by- og sogneselskapet. Fondet ble bragt til veie etter en utligning på landskylden. Alle jordbrukere i bygda, husmenn og sjøleiere kunne være låntakere. En dag i februar som var kunngjort på kirkebakken minst to uker i forveien, skulle kornet tilbakebetales med 1 skjepes overmål for hver tønne. Magasinet ble reist på Øver-Smedstad-øygarden. Hver inngang i huset var forsynt med tre forsvarlige lås, og nøklene var fordelt mellom de tre styremedlemmene. Bygdemagasinet i Fåberg fikk ingen lang levetid. I 1856 gjorde interessentene vedtak om å legge om virksomheten, og omgjøre magasinet til sparebank, slik det var gjort andre steder. Kornmagasinets beholdninger ble solgt ved offentlig auksjon for godt og vel 394 spesiedaler. (3)

Skolestell

Omkring 1837 var Fåberg delt i fem skolekretser: 1. Rudsbygd og Bakkene, 2. Nordre Ål, 3. Søre Ål og Skogen, 4. Vingrum, Saksumdalen og litt av Søre Stranda og 5. resten av Søre Stranda og Baklia. I alle kretser var det omgangsskole, hvor elever fra 7 til 15 års alder satt ved det samme bordet og arbeidet med ulike oppgaver, - de yngste med ABC, de eldre med katekisme, bibel eller Pontoppidan. Fra nyttår 1841 fikk Fåberg sin første faste skole, som ble lagt til Marienborg. (3)

Fåberg, Kristian Simonsens og Berthe Engebretsdatters fødebygd

Med den foranstående beskrivelsen av herredet Fåberg og dets historie er det forsøkt å tegne en bakgrunn for Kristian og Berte, to mennesker som ble født i Fåberg nær midten av 1800-tallet. De hadde sine røtter i dette samfunnet, men flyttet senere fra hjembygda, giftet seg og stiftet en stor familie, som vi gjennom denne historien skal bli kjent med.

Denne beretningen handler om deres tilhørighet i Fåbergsamfunnet, deres senere liv og samtid og om en del av deres etterslekt.

Kapittel 2. Kristian Simonsens far, Simen Christensen og hans slekt.

Kristian Simonsen var født på Hindklev i Fåberg 11. september 1843 og ble døpt 24. september 1843. Navnet er ved dåpen og i etterfølgende notater i kirkebøker og folketellinger skrevet som ”Christian Simensen”, inntil han kom til Trøndelag. Fra da av omtales han som ”Kristian Simonsen”.

Foreldrene var ungkar **Simen Christensen**, tjener på Nedre Smedstad, og pike **Maria Pedersdatter** under Hindklev. Dåpen ble anmeldt av husmann Hans Pedersen ved Skoug i Brøttum (en bygdealmanning og et prestegjeld i Ringsaker, like sør for fylkesgrensa mellom Oppland og Hedmark) og faddere var Ole v. Hindklev, Hans og Johanne v. Skoug i Brøttum, Halvor Baardseng og Marte under Dalerud. Baardseng ligger like sør For Hindklev. Dalerud ligger like nord for Smee og Hindklev.